

Wioletta Bieńkowska

POZIOM ROZWOJU LOKALNEGO GMIN WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF LOCAL RURAL COMMUNITIES MAZOWIECKIE VOIVODESHIP

Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa, SGGW Warszawa
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: wioletta_bienkowska@sggw.pl

Summary. Local development is a category of a multi-faceted and can be expressed by indicators of economic growth, social criteria, or performance level of quality of life. The paper presents results of research into the level of local rural communities voivodeship in the years 2005–2009. This method was used to model the development of taxonomic Z. Hellwig (Hellwig 1968) and on this basis was constructed measure of the level of local development (Z_l) for the studied municipalities.

Słowa kluczowe: gmina, poziom rozwoju lokalnego, rozwój lokalny, województwo mazowieckie.
Key words: communes, local development, Mazowieckie voivodeship, the level of local development.

WSTĘP

Pojęcie rozwoju lokalnego i regionalnego nie jest pojęciem, które ma długoletnią tradycję, jednoznaczną definicję, ugruntowaną teorię i metodologię. Trudno też stwierdzić, że jest czymś zupełnie nowym, bowiem w naturze władz samorządowych zawsze tkwiły inicjatywy działań na rzecz miejsca zamieszkania i społeczności lokalnych. Działania te wiązały się głównie z poprawą bytu, wykorzystaniem istniejących zasobów, poszukiwaniem efektywnych rozwiązań podejmowanych inicjatyw, nowoczesnych metod gospodarowania.

Rozwój lokalny i regionalny w literaturze naukowej rozumiany i definiowany jest w rozmaity sposób. Pojęcia te są bardzo podobne, często używane zamiennie. Różnica między nimi polega jedynie na tym, iż rozwój lokalny dotyczy jednostek terytorialnych niższych szczebli, a więc gmin i powiatów, natomiast rozwój regionalny obejmuje województwa. Niektóre mechanizmy związane z rozwojem w takim samym zakresie odnoszą się do rozwoju lokalnego, jak i regionalnego.

W literaturze przedmiotu nie znajdziemy jednej, powszechnie obowiązującej, definicji tego pojęcia. Według Paryska (2001) przez rozwój lokalny, z jednej strony, można rozumieć „[...] tworzenie nowych miejsc pracy dla danego, lokalnego systemu terytorialnego, a z drugiej zaś – kompleksowe kształtowanie możliwie najlepszych warunków życia w lokalnym środowisku względnie doskonalenie organizacji, struktury i funkcjonowania lokalnego, terytorialnego systemu społecznego, głównie poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów rozwoju” (s. 46). Zdaniem Adamowicza (2003) rozwój lokalny jest „[...] wynikiem aktywności lokalnych podmiotów gospodarczych wykorzystujących dostępne im wewnętrzne i zewnętrzne zasoby do prowadzenia procesów produkcji towarów i usług, z którymi powiązane są procesy wymiany i konsumpcji.

Przebieg tych podstawowych procesów ekonomicznych kształtowany jest przez ogólny system ekonomiczno-społeczny, politykę społeczno-gospodarczą kraju, politykę regionalną oraz lokalną politykę rozwoju prowadzoną przez władze lokalne” (s. 11). Natomiast według Blakela (2001) rozwój lokalny to „[...] proces, w którym władze lokalne lub organizacje sąsiedzkie angażują się w celu stymulowania lub przynajmniej utrzymania działalności gospodarczej lub zatrudnienia. Zasadniczym celem tego zaangażowania jest stworzenie możliwości zatrudnienia w dziedzinach korzystnych dla całej społeczności lokalnej. Istotną rolę w procesie rozwoju lokalnego odgrywają miejscowe zasoby naturalne, ludzkie i instytucjonalne, które są używane w tym procesie” (s. 16).

Przytoczone powyżej definicje rozwoju lokalnego wskazują elementy, które odgrywają istotną rolę w jego tworzeniu oraz dalszym funkcjonowaniu jednostek terytorialnych. Jednocześnie należy podkreślić, że rozwój lokalny jest terminem niejednorodnym.

Zbadanie takich zjawisk, jak: poziom rozwoju gospodarczego, społecznego, jakość i poziom życia ludności czy ubóstwo, jest trudne, gdyż są to zjawiska złożone. Nie mogą być one badane i oceniane wprost, lecz w sposób pośredni. Do badań związanych z określeniem poziomu rozwoju czy poziomu życia mieszkańców danej jednostki wykorzystywane są metody taksonomiczne, które dają możliwość porównywania obiektów i wprowadzenia w ich zbiorze określonego porządku. Tymi badanymi obiektami mogą być: kraje, regiony, jednostki administracyjne, przedsiębiorstwa czy gospodarstwa domowe. Porównania obiektów mogą być przeprowadzane przy wykorzystaniu dostępnego zbioru zmiennych diagnostycznych charakteryzujących je pod względem rozwoju. W celu sumarycznego określenia takich zjawisk zazwyczaj korzysta się z tzw. zmiennych syntetycznych (z taksonomicznych mierników rozwoju). Zastąpienie zbioru zmiennych diagnostycznych objaśniających przez zmienną syntetyczną przyczynia się do zmniejszenia liczby tych zmiennych, a także pozwala wyeliminować ich nadmierne skorelowanie (Zeliaś 2000). Podstawową zaletą miar agregatowych jest kwantyfikowanie rozwoju obiektów za pomocą jednej liczby, co niewątpliwie przyczynia się do łatwej interpretacji wyników oraz przeprowadzania porównań pomiędzy jednostkami. Należy jednak zachować ostrożność, dokonując interpretacji otrzymanych wyników, gdyż miary te mają pewne ograniczenia, np. prowadzą do uproszczonych ustaleń oraz nie uwzględniają jakościowych i niemierzalnych aspektów rozwoju lokalnego czy regionalnego (Strahl 2006).

Celem artykułu jest przedstawienie stanu rozwoju lokalnego obszarów wiejskich województwa mazowieckiego, jak również porównanie gmin wiejskich pod względem poziomu rozwoju (bez ustalania przyczyn). Województwo mazowieckie jest największym i najbardziej zaludnionym województwem Polski. Zajmuje obszar 35,6 tys. km², co stanowi 11,4% terytorium Polski; mieszka w nim 5,08 mln osób, co z kolei stanowi 13,5% ludności kraju. Większość ludności osiedliła się w miastach (64%), przy czym głównym jej skupiskiem jest aglomeracja warszawska. Równocześnie region mazowiecki jest największym w Polsce skupiskiem ludności wiejskiej. Sieć osadniczą województwa tworzy 85 miast, w tym stolica Polski, którą można uznać za ośrodek metropolitalny o randze europejskiej, oraz 4 miasta na prawach powiatu, do których należą: Płock, Radom, Siedlce i Ostrołęka. Natomiast funkcję lokalnych ośrodków obsługi pełni 37 miast – siedzib powiatów oraz 314 gmin, w tym

35 miejskich, 50 miejsko-wiejskich i 229 wiejskich, które stanowią prawie 73% wszystkich gmin w województwie (Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020, 2006).

MATERIAŁ I METODY

Badania empiryczne przeprowadzono w 229 gminach wiejskich województwa mazowieckiego. Głównym materiałem statystycznym były dane pozyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego od 2005 do 2009 roku. Badania polegały na wyznaczeniu poziomu rozwoju lokalnego gmin wiejskich województwa mazowieckiego; uznano, że odpowiednią metodą do jego określenia będzie zastosowanie taksonomicznego wzorca rozwoju Hellwiga (1968), który jako pierwszy zainicjował wykorzystanie zmiennych syntetycznych do porządkowania wielowymiarowych obiektów społeczno-gospodarczych pod względem ich rozwoju. Zastosowanie tej metody pozwoliło na uporządkowanie porównywanych obiektów (gmin wiejskich) pod względem poziom ich rozwoju.

Konstruowanie syntetycznego miernika rozwoju lokalnego (Z_l) przebiegało w kilku etapach. Zostało poprzedzone procesem doboru zmiennych diagnostycznych, które opisują zjawisko rozwoju społeczno-gospodarczego gmin. Zmienne te zostały wyodrębnione z uwzględnieniem trzech rodzajów kryteriów: merytorycznych, formalnych i statystycznych (Obrębalski 2006). Kryteria merytoryczne obejmują wiedzę z zakresu teorii ekonomii (bądź innych dziedzin w zależności od badanego zjawiska) oraz weryfikują w tym zakresie tradycje badawcze. Kryteria formalne obejmują takie właściwości cech diagnostycznych, jak: mierzalność, kompletność danych dotyczących wszystkich badanych obiektów i okresów, w którym przeprowadzono badania, a także zapewniają porównywalność obiektów w czasie i przestrzeni. Natomiast kryteria statystyczne uwzględniają dużą zmienność cech oraz reprezentatywność zmiennych, które zostały wyeliminowane z badań. Ponadto cechy te nie powinny być wzajemnie skorelowane, ale muszą odznaczać się silną korelacją ze zmienną lub zmiennymi objaśnianymi w modelu. Uwzględniając kryteria statystyczne, wybrane do badań zmienne poddano selekcji, biorąc pod uwagę wartość współczynnika zmienności. Obliczono dla każdej j -tej zmiennej współczynnik zmienności, który jest względną miarą rozproszenia; wyznacza się go ze stosunku odchylenia standardowego do wartości średniej arytmetycznej według następującego wzoru:

$$V_j = \frac{S_j}{\bar{x}_j} \quad j = (1, 2, 3, \dots, n)$$

gdzie:

V_j – współczynnik zmienności j -tej zmiennej,

S_j – odchylenie standardowe j -tej zmiennej, które wyznaczono na podstawie wzoru:

$$S_j = \sqrt{m^{-1} \sum_{i=1}^m (x_{ij} - \bar{x}_j)^2}$$

gdzie:

\bar{x}_j – średnia arytmetyczna j -tej zmiennej, którą wyznaczono według wzoru:

$$\bar{x}_j = m^{-1} \sum_{i=1}^n x_{ij}$$

Następnie ze zbioru wybranych do badań zmiennych wyeliminowano zmienne quasi-stałe. Są to takie zmienne, które nie wnoszą istotnych informacji o badanym zjawisku. Spełniają one nierówność $|V_j| \leq V^*$, w której V^* jest wartością krytyczną współczynnika zmienności; przyjęto, że jest ona równa 0,1.

Następnie zbadano siłę związku pomiędzy zmiennymi, wykorzystując w tym celu współczynnik korelacji Pearsona, zwany też współczynnikiem korelacji liniowej. Współczynnik ten jest miernikiem siły związku między cechami (zmiennymi) mierzalnymi, wyrażonym w postaci wzoru:

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x}) \cdot (y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

gdzie:

- r_{xy} – współczynnik korelacji liniowej Pearsona,
- x, y – mierzalne cechy statystyczne,
- \bar{x}, \bar{y} – średnie arytmetyczne odpowiednio cech x i y .

Ostatecznie do badań wybrano 15 zmiennych charakteryzujących różne sfery życia społeczno-gospodarczego badanych gmin. Dobór zmiennych diagnostycznych został poprzedzony wnikliwym przeglądem literatury dotyczącej rozwoju lokalnego; na tej podstawie wybrano zmienne przedstawione w tab. 1.

Tabela 1. Zmienne diagnostyczne wybrane w celu skonstruowania syntetycznego miernika rozwoju (Z_I) gmin wiejskich województwa mazowieckiego

Symbol zmiennej	Zmienne w poszczególnych grupach
Dochody i wydatki z budżetu gminy	
X_1	udział dochodów własnych w dochodach ogółem, w %
X_2	dochody gminy ogółem na 1 mieszkańca, w zł
X_3	wydatki inwestycyjne gminy na 1 mieszkańca, w zł
Gospodarka komunalna	
X_4	udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie ludności, w %
X_5	udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności, w %
X_6	udział ludności korzystającej z sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności, w %
Gospodarka mieszkaniowa	
X_7	odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę, w %
X_8	odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie, w %
X_9	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę, w m ²
Ludność	
X_{10}	liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
X_{11}	liczba ludności na 1 km ² (gęstość zaludnienia)
Podmioty gospodarcze	
X_{12}	liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, zarejestrowanych w rejestrze REGON, w ogólnej liczbie podmiotów
X_{13}	liczba zarejestrowanych stowarzyszeń i organizacji społecznych
Rynek pracy	
X_{14}	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, w %
Samorząd terytorialny	
X_{15}	liczba radnych gmin z wykształceniem wyższym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS z lat 2005–2009.

W następnej kolejności przystąpiono do konstruowania taksonomicznego miernika rozwoju lokalnego, w tym do obliczenia macierzy \mathbf{X} , która zawiera cechy diagnostyczne x_1, x_2, x_3, x_j .

$$\mathbf{X} = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \dots & x_{1m} \\ x_{21} & x_{22} & \dots & x_{2m} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_{n1} & x_{n2} & \dots & x_{nm} \end{bmatrix}$$

gdzie:

x_{ij} – wartość j -tej zmiennej dla i -tego obiektu ($i = 1, 2, 3, 4, \dots, j = 1, 2, 3, 4, \dots, m$).

Zmienne diagnostyczne mogą mieć różne miana i różne obszary zmienności, co wskazuje, że ich bezpośrednie porównywanie jest niemożliwe. Aby uzyskać możliwość porównywania finalnych zmiennych diagnostycznych, trzeba było pozbawić je naturalnych jednostek, w których przeprowadzono pomiar wartości, oraz ujednoczyć rząd wielkości. W tym celu posłużono się standaryzacją cech przy wykorzystaniu formuły zero-jedynkowej, w której uwzględniono średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe zbioru wartości standaryzowanej cechy, zgodnie z następującym wzorem:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}, j = (1, 2, 3, 4, \dots, J)$$

W wyniku przeprowadzenia standaryzacji cech otrzymano macierz standaryzowanych wartości cech \mathbf{Z} :

$$\mathbf{Z} = \begin{bmatrix} z_{11} & z_{12} & \dots & z_{1m} \\ z_{21} & z_{22} & \dots & z_{2m} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ z_{n1} & z_{n2} & \dots & z_{nm} \end{bmatrix}$$

gdzie:

z_{ij} – zestandaryzowana wartość x_{ij} .

Następnym krokiem była charakterystyka zmiennych uwzględniająca kierunek oddziaływania na poziom rozwoju badanego zjawiska; wyróżniono z nich stymulanty i destymulanty rozwoju. W badaniach zbiór stymulant stanowiły zmienne: $S = \{x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7, x_8, x_9, x_{11}, x_{12}, x_{13}, x_{15}\}$. Natomiast jako destymulanty określono zbiór: $D = \{x_{10}, x_{14}\}$.

Następnie ustalono wzorzec rozwoju Q_0 , który definiowano jako obiekt z największymi wartościami stymulant i najmniejszymi wartościami destymulant, o współrzędnych zestandaryzowanych $z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0k}$ (Hellwig 1968, Nowak 1990, Kusto 2010), gdzie:

$$Z_{0k} = \begin{cases} \max \{z_{ik}\} & \text{– gdy } x_j \text{ jest stymulantą} \\ i \\ \min \{z_{ik}\} & \text{– gdy } x_j \text{ jest destymulantą} \end{cases}$$

Na podstawie obliczonych wartości Z_i uporządkowano liniowe obiekty (gminy wiejskiej), jak również wyodrębniono ich grupy typologiczne. Do klasyfikacji badanych gmin pod

względem poziomu ich rozwoju lokalnego wykorzystano średnią arytmetyczną \bar{z} i odchylenie standardowe s_z . Zbiór obiektów podzielono na 4 klasy, które przedstawiono w tab. 2, przy czym liczba klas była z góry ustalona.

Tabela 2. Klasy podziału gmin pod względem poziomu rozwoju lokalnego

Klasa	Kryterium	Poziom rozwoju lokalnego
I	$z_i \geq \bar{z} + s_z$	wysoki
II	$\bar{z} + s_z > z_i \geq \bar{z}$	średni
III	$\bar{z} > z_i \geq \bar{z} - s_z$	niski
IV	$z_i < \bar{z} - s_z$	bardzo niski

Źródło: opracowanie własne na podstawie Nowak (1990).

WYNIKI

Po obliczeniu miernika poziomu rozwoju lokalnego dla wszystkich gmin wiejskich województwa mazowieckiego jednostki poddano rangowaniu, szeregując je na podstawie gmin, w których miernik ten osiągnął największą wartość. Szczegółowe dane przedstawiono w tab. 3.

Tabela 3. Podział gmin według poziomu rozwoju lokalnego w latach 2005–2009

Klasa	Liczba gmin				
	2005	2006	2007	2008	2009
I	15	16	17	14	17
II	57	62	56	54	58
III	152	147	154	159	150
IV	5	4	2	2	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku danych lokalnych GUS za lata 2005–2009.

Najmniej gmin znajdowało się w klasie IV (o bardzo niskim poziomie rozwoju), natomiast najwięcej gmin zakwalifikowano do klasy III, czyli do gmin o niskim poziomie rozwoju – ich liczba wynosiła około 150. W latach 2005–2009 liczba gmin o wysokim poziomie rozwoju nie przekroczyła 20.

Do klasy I w 2009 roku zaliczono gminy, dla których Z_I wynosił od 0,755 do 0,224, a średnia poziomu rozwoju lokalnego w tej klasie wynosiła 0,350. W klasie II znalazły się gminy, dla których Z_I wynosił od 0,223 do 0,150. W tym przypadku średnia dla gmin była zdecydowanie niższa i kształtowała się na poziomie 0,173. Natomiast Z_I dla gmin, które zaliczono do klasy III, wynosił od 0,149 do 0,079, a średnia osiągnęła wartość 0,120. W ostatniej klasie Z_I dla badanych gmin wyniósł od 0,074 do 0,050, a średnia wynosiła 0,67.

Liczba gmin w poszczególnych klasach uległa niewielkim zmianom. Niektóre gminy przesunęły się do klasy gmin o wyższym poziomie rozwoju lokalnego, inne – do klasy gmin o niższym poziomie. Dane na ten temat przedstawiono w tab. 4.

Tabela 4. Liczba gmin, których klasyfikacja zmieniła się według wartości syntetycznego miernika poziomu rozwoju lokalnego w 2005 i 2009 roku

Klasa gminy w 2005 roku	Klasa gminy w 2009 roku	Liczba gmin
I	II	2
II	I	4
II	III	10
III	II	14
III	IV	2
IV	III	3
Ogółem		35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych zaprezentowanych w tab. 3 oraz 4 wynika, że w klasie I w 2005 roku znalazło się 15 gmin, co stanowiło 6,5% zbiorowości, a w 2009 roku – 17 gmin (7,4% badanej grupy). Natomiast w klasie II odnotowano w 2005 roku 57 gmin (niespełna 25% zbiorowości), a w 2009 roku – 58 gmin (nieco ponad 25%). Zmieniła się klasa takich gmin, jak: Celestynów i Stara Biała, które w 2005 roku były w klasie I, a w roku 2009 znalazły się w klasie II. Natomiast gminy: Siedlce, Jaktorów, Rzekuń, Leszno w 2005 roku znalazły się w klasie II, a w 2009 roku – w klasie I, co wskazuje, że wzrósł poziom ich rozwoju lokalnego. Do klasy III w 2005 i 2009 roku zakwalifikowało się najwięcej gmin – ich liczba wynosiła odpowiednio 152 i 150, co stanowiło ponad 65% badanej zbiorowości. Natomiast w klasie IV znalazło się najmniej gmin. W 2005 roku gminy Garbatka–Letnisko, Sarnaki, Głowaczów, Jasieniec, Mała Wieś, Magnuszew, Iłów, Zawidz, Zatory i Kotuń znalazły się w II klasie, natomiast w 2009 roku – w III klasie. Gminy Czerwin, Leoncin, Rząśnik, Brudzeń Duży, Ostrów Mazowiecki, Wilga, Słubice, Gostynin, Bodzanów, Liw, Pokrzywnica, Jadów i Lelis przesunęły się w 2009 roku do klasy II. Natomiast gminy Poświętne i Ceranów w 2005 roku znajdowały się w klasie III, a w 2009 roku – w klasie IV. Gminy Kazanów, Chlewiska, Chotcza w 2009 roku znajdowały się w klasie III. Spośród badanych 229 gmin wiejskich zmieniło klasę 35 gmin, w tym 14 gmin spadło, a 21 gmin znalazło się w klasie gmin o wyższym poziomie rozwoju lokalnego, natomiast 194 gminy pozostały w tej samej klasie.

W tabeli 5 przedstawiono 15 gmin o największej wartości miernika rozwoju lokalnego oraz 15 gmin, w przypadku których był on najniższy.

Na rysunku 1 przedstawiono przestrzenny rozkład wartości syntetycznego miernika poziomu rozwoju lokalnego w 2009 roku.

Jeśli chodzi o przynależność terytorialną poszczególnych gmin, to najczęściej jednostek należało do podregionu ostrołęcko-siedleckiego (32% gmin wiejskich województwa), następnie do podregionu ciechanowsko-płockiego (23% gmin wiejskich województwa). Natomiast w przypadku podregionu radomskiego, warszawskiego wschodniego i warszawskiego zachodniego odsetek ten wynosił odpowiednio 17%, 16% i 12%. W klasie I, charakteryzującej się najwyższym poziomem rozwoju lokalnego, większość gmin stanowiły jednostki z podregionów warszawskich (w 2005 roku 13 gmin, a w 2009 roku 14 gmin). Niewątpliwie wpływ na to miało usytuowanie tych gmin wokół Warszawy. Natomiast w klasie IV, cechującej się najniższym poziomem rozwoju lokalnego, znalazły się gminy z podregionów radomskiego i ostrołęcko-siedleckiego.

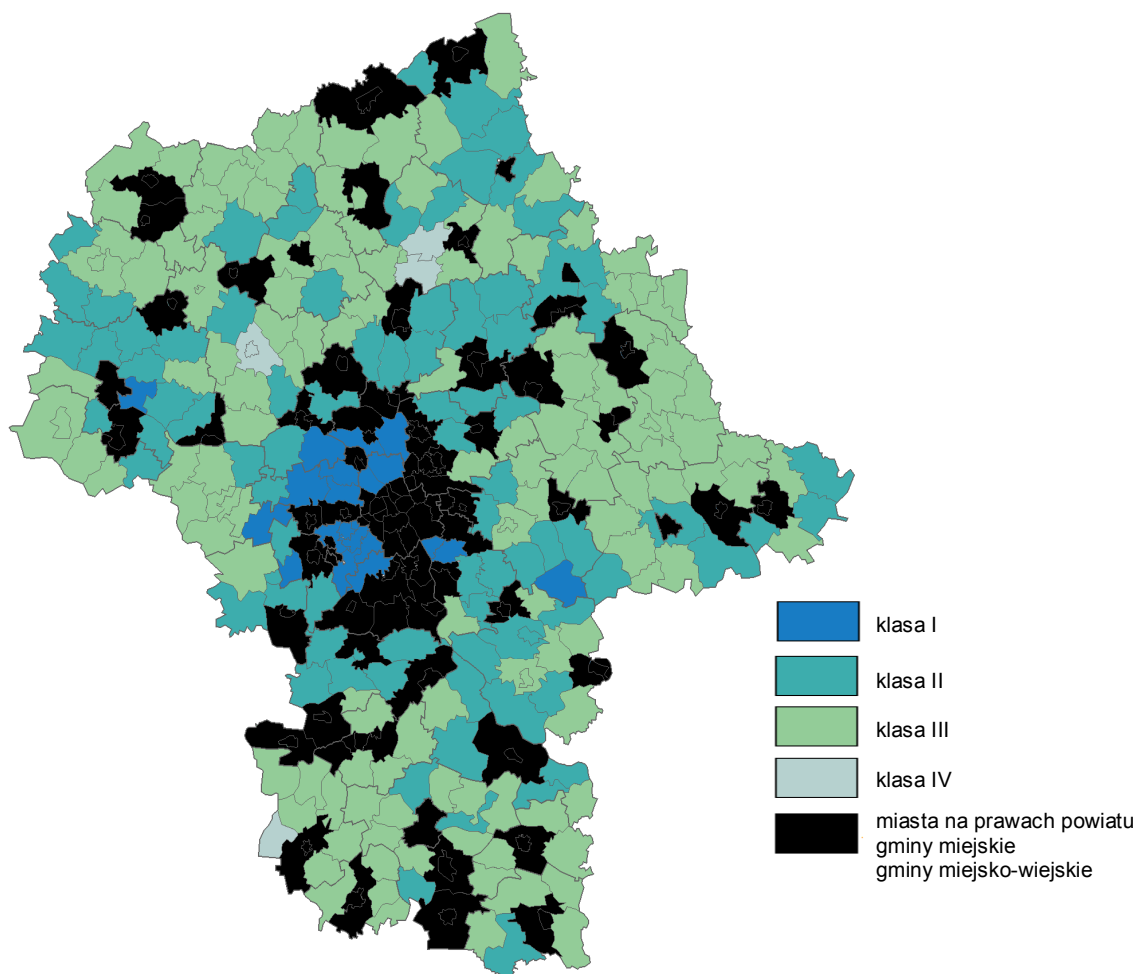
Tabela 5. Syntetyczny miernik rozwoju lokalnego (Z_l) dla gmin wiejskich województwa mazowieckiego*

Lp.	2005		2009	
	gmina	Z_l	gmina	Z_l
1	Lesznowola	0,721	Lesznowola	0,755
2	Raszyn	0,684	Raszyn	0,596
3	Michałowice	0,612	Michałowice	0,474
4	Nadarzyn	0,526	Nadarzyn	0,433
5	Izabelin	0,468	Stare Babice	0,379
6	Stare Babice	0,422	Izabelin	0,354
7	Nieporęt	0,420	Słupno	0,323
8	Słupno	0,345	Nieporęt	0,314
9	Wieliszew	0,339	Jabłonna	0,301
10	Jabłonna	0,325	Wieliszew	0,297
11	Celestynów	0,301	Wiązowna	0,285
12	Wiązowna	0,299	Czosnów	0,269
13	Teresin	0,294	Siedlce	0,241
14	Czosnów	0,291	Jaktorów	0,237
15	Stara Biała	0,264	Rzekuń	0,236
215	Radzanów**	0,099	Borkowice	0,089
216	Młynarze	0,097	Chlewiska	0,089
217	Poświętne	0,096	Przesmyki	0,088
218	Mirów	0,096	Zaręby Kościelne	0,088
219	Wieniawa	0,096	Młynarze	0,087
220	Borkowice	0,094	Huszlew	0,087
221	Huszlew	0,092	Radzanów**	0,087
222	Wierzbno	0,091	Wierzbno	0,085
223	Ceranów	0,091	Chotcza	0,080
224	Klwów	0,084	Gielniów	0,079
225	Kazanów	0,083	Kazanów	0,079
226	Chlewiska	0,082	Poświętne	0,074
227	Chotcza	0,077	Ceranów	0,073
228	Czarnia	0,066	Czarnia	0,072
229	Strachówka	0,064	Strachówka	0,050

* Ranking obejmował wszystkie gminy wiejskie województwa mazowieckiego.

** powiat mławski.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku danych lokalnych GUS za lata 2005–2009.

Rys. 1. Podział gmin wiejskich województwa mazowieckiego według syntetycznego miernika poziomu rozwoju lokalnego
Źródło: Hellwig (2009).

WNIOSKI

Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego jest niewątpliwie cennym źródłem danych statystycznych. Jako baza danych dotyczących różnych jednostek statystycznych (województw, podregionów, powiatów i gmin) zawiera informacje nt. sytuacji społeczno-gospodarczej, społecznej, demograficznej i środowiskowej. Jednak nie zawsze są one przedstawione w sposób kompletny, co ogranicza ich wykorzystanie. Często zdarza się, że dane ważne dla teoretycznych rozważań (np. polityki regionalnej i lokalnej) w praktyce są gromadzone dla jednostek wyższych szczebli terytorialnych (powiatów, podregionów czy województw), a nie dla gmin, co utrudnia przeprowadzenie badań na poziomie jednostek najniższego szczebla.

Stosowane mierników syntetycznych, które uwzględniają wiele aspektów rozwoju danej jednostki, stanowią alternatywne źródło informacji dla mierników cząstkowych, wykorzystywanych w tego typu badaniach. Wykorzystywanie do oceny stopnia rozwoju danej jednostki wyłącznie cząstkowych mierników może powodować wątpliwości co do prawidłowości wyboru akurat tego, a nie innego miernika. Natomiast posługiwanie się zbiorem wielu mierni-

ków przyczynia się do powstawania problemów związanych z ich interpretacją (np. dotyczących kolejności ważności mierników cząstkowych wykorzystywanych do badania danego zjawiska).

Województwo mazowieckie jest najbardziej rozwiniętym województwem w Polsce, mimo to jest wewnętrznie zróżnicowane pod względem rozwoju lokalnego. Potwierdza to powszechna teza, że Warszawa stanowi główną siłę napędową całego województwa. Z przeprowadzonych badań wynika, iż istotną rolę odegrał w tym właśnie czynnik lokalizacyjny, a więc położenie danej gminy w strefie oddziaływania większych miast. W klasie I (gmin o wysokim poziomie rozwoju lokalnego) znalazły się gminy z podregionów warszawskich. W klasie II (gmin o średnim poziomie rozwoju lokalnego) dominowały gminy położone w strefach podmiejskich. Natomiast w klasach III i IV gmin o niskim oraz bardzo niskim poziomie rozwoju lokalnego znalazły się gminy leżące w większej odległości od dużych miast. Te spośród nich, które miały korzystniejsze warunki lokalizacyjne, częściej awansowały do klasy gmin o wyższym poziomie rozwoju lokalnego.

PIŚMIENNICTWO

- Adamowicz A.** 2003. Kształtowanie rozwoju lokalnego, w: Strategie rozwoju lokalnego. Aspekty instytucjonalne. Red. M. Adamowicz. Warszawa, SGGW, 11.
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego 2005, 2006, 2007, 2008, 2009.** Warszawa, GUS.
- Blakley E.J.** 2002. Planning of local economic development. Theory and the practice, 3th edition. Thousand Oaks Thousand Oaks, Sage Publ. 2002, 16.
- Hellwig Z.** 1968. Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom ich rozwoju oraz zasoby i strukturę wykwalifikowanych kadr. Prz. Statyst. PWN 15 (4), 307–327.
- Kusto B.** 2010. Kapitał ludzki władz samorządowych jako czynnik różnicujący sytuację społeczno-gospodarczą gmin (na przykładzie województwa świętokrzyskiego). Warszawa, SGGW, 15-20.
- Nowak E.** 1990. Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych. Warszawa, PWE, 85–95.
- Obrębalski M.** 2006. Mierniki rozwoju regionalnego, w: Metody oceny rozwoju regionalnego. Red. D. Strahl. Wrocław, Wydaw. AE we Wrocławiu, 33.
- Parysek J.J.** 2001. Podstawy gospodarki lokalnej. Poznań, Wydaw. Nauk. UAM, 46.
- Sobczyk M.** 2007. Statystyka. Warszawa, Wydaw. Nauk. PWN, 237.
- Strahl D.** 2006. Metody oceny rozwoju regionalnego. Wrocław, Wydaw. AE, 160.
- Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do roku 2020.** 2006. Warszawa, Wydaw. Samorządu Województwa Mazowieckiego, 8.
- Zeliaś A.** 2000. Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym. Kraków, Wydaw. AE, 35.